

УМЕТНОСТ ПОВЕЗА: АЛЕКСАНДАР ЋЕКЛИЋ

Недокучива тајна књиге

Далеко од варваризма света техноутопије и технократије, овај изузетни уметник заговара самодисциплину, самоодрицање, пост и причест, самереност духа и тела, тела и дела. Он је по свему ближи иконописцима и старим мајсторима него данашњим ствараоцима, утолико вреднији јер долази из неких других времена, као да је залутао у двадесет први век

Пише: Дејан Ћорић

Још је у XIX ве-ку био ус-по-ста-вљен од-нос из-ме-ђу оно-га што је Ва-си-лиј Кан-дин-ски на-звао „ве-ли-ки ре-а-ли-зам и ве-ли-ка ап-страк-ци-ја”. Умет-ност ни да-нас не мо-же да иза-ђе из од-но-са ус-по-ста-вље-них у том, по ре-чи-ма ве-ли-ког при-род-ња-ка А. Р. Ва-ла-са, „нај-чу-де-сни-јег од свих ве-ко-ва”. Крај-њи узо-ри ле-по-те, це-ло-ви-то-сти и сми-сла бли-ста-ју у сли-кар-ству и по-е-зи-ји пре-ра-фа-е-ли-та и у де-ли-ма умет-ни-ка А
rts
&

Crafts

по-кре-та. У ха-о-су да-на-шњег све-та јед-на „Веџ-вуд” ва-за са-вр-ше-ни-ја је и ми-стич-ни-ја не-го што је ика-да би-ла, а мно-га де-ла при-ме-ње-не умет-но-сти вре-де ви-ше од са-вре-ме-не ар-хи-тек-ту-ре или сли-кар-ства.

Мо-же ли и да-нас умет-ник би-ти ден-ди, хе-рој ле-по-те? Да ли нас при-ме-ње-на умет-ност на кра-ју све-та ка-кав по-зна-је-мо две хи-ља-де го-ди-на мо-же упу-ти-ти ка ду-хов-но-сти и пра-во-сла-вљу? Је-дан скро-ман и до-сто-јан-ствен ства-ра-лац из Бе-о-гра-да ми-сли да мо-же. Не-дав-но је по-зна-ти ко-лек-ци-о-нар књи-га, вла-сник би-бли-о-те-ке од два-де-сет пет хи-ља-да на-сло-ва, дру-гом ко-лек-ци-о-на-ру по-ка-зао нај-ве-ћа до-стиг-ну-ћа да-на-шњег срп-ског књи-го-ве-зни-штва. У же-љи да што бо-ље опре-ми сво-је књи-ге, ста-вљен пред из-бор од шест раз-ли-чи-тих по-ве-за, овај зна-лац се ни-је мно-го дво-у-мио: ода-брао је рад Алек-сан-дра Ће-кли-ћа. Из-два-ја се не са-мо по пре-фи-ње-но-сти, ква-ли-тет-ном ма-те-ри-ја-лу, злат-ном пре-се-ку, по-лу-ко-жним и ко-жним по-ве-зи-ма ка-кви су по-сто-ја-ли у сред-њем ве-ку или лук-су-зном фран-цу-ском по-ве-зу ко-ји ма-ло ко зна и же-ли да ра-ди, већ и по дис-крет-ном пот-пи-су, су-вом жи-гу ути-сну-том на до-њој зад-њој уну-тра-шњој стра-ни ко-ри-ца – Ал. Ће-клић.

СВЕ-ЧА-НОСТ СТВА-РА-ЊА

Алек-сан-дар Ће-клић пре све-га је умет-ник, а тек он-да за-на-тли-ја, што је ква-ли-тет ко-ји се од-мах уоча-ва. Про-у-ча-ва-ју-ћи го-ди-на-ма исто-ри-ју и прак-су ста-рих срп-ских и ино-стра-них по-ве-за, са-ку-пља-ју-ћи рет-ка из-да-ња, Ће-клић је је-ди-ни наш књи-го-ве-зац за-љу-бље-ник у сво-ју про-фе-си-ју, спре-ман да на кри-ли-ма по-ле-та и оду-ше-вље-ња од-го-во-ри на све иза-зо-ве, мај-стор ко-ји да-ље сти-че са-зна-ња и уса-вр-ша-ва се не-пре-ста-но. У вре-ме ка-да се ле-по-та уни-шта-ва, Ће-клић је у прак-си уз-но-си спа-ја-ју-ћи две кул-ту-ре – ли-ков-ну и књи-го-ве-зач-ку.

Све умет-но-сти да-нас има-ју углав-ном за-бав-ни, евен-ту-ал-но обра-зов-ни ка-рак-тер.

Ће-кли-ћев дар и мар усме-ре-ни су у дру-гом прав-цу – ка ле-по-ти ко-ја ће, ка-ко ми-сли До-сто-јев-ски, спа-сти свет. Овај ре-дов-ни по-се-ти-лац ан-ти-ква-ри-ја-та, аук-ци-ја књи-га, при-ја-тељ на-ших нај-бо-љих по-зна-ва-ла-ца књи-ге, да-ле-ко је од вар-ва-ри-зма све-та тех-но-у-то-пи-је и тех-но-кра-ти-је. Уме-сто пост-мо-дер-ног ур-ба-ног ша-ма-на, тех-но-гу-руа, он је на лич-ном и умет-нич-ком пла-ну оли-че-ње есте-те. Ства-ра-ју-ћи све-ча-но и ла-га-но, с ве-шти-ном и уку-сом, по-се-ду-је да-нас рет-ку и све ма-ње при-сут-ну осо-би-ну да угре-је, уто-пли од ужа-са све-та смр-зну-ту ду-шу.

За раз-ли-ку од ве-ћи-не да-на-шњих бе-о-град-ских при-ме-ње-них умет-ни-ка и књи-го-ве-за-ца, Ће-клић де-лу-је про-грам-ски: књи-гу и њен по-вез вра-ћа из-во-ри-ма и пра-во-сла-вљу. Овај умет-ник се окре-нуо из-гу-бље-ним зна-њи-ма, про-шло-сти, сло-је-ви-ма тра-ди-ци-је као от-ме-но-сти и иде-а-лу. По-пут пре-ра-фа-е-ли-та и умет-ни-ка *Arts & Crafts* по-кре-та, он има ви-зи-ју књи-ге – ко-ју тре-ба да пра-ти ико-на, та-мјан, лич-на смер-ност и аске-за, ве-ли-ко-ду-шност и пле-ме-ни-тост.

У скла-ду са хе-ро-и-змом ње-го-вих ди-на-ра-ца, ни-је био ни-чи-ји уче-ник, ше-грт, ни-ти по-ла-зник не-ке ра-ди-о-ни-це или шко-ле. Сам се фор-ми-рао као умет-ник, на-сто-је-ћи да де-лу-је сход-но де-ви-зи да ге-ни-је са-мом се-би кр-чи пут.

НЕ ПРИ-НО-СИ-ТИ ЋУ-БРИ-ШТУ СВЕ-ТА

Ру-ски те-о-ре-ти-чар Алек-сан-дар Ге-нис у есе-ју „Че-кић” пи-ше о са-да-шњој ма-сов-ној про-из-вод-њи ла-жних, не-у-по-тре-бљи-вих, псе-у-до-пред-ме-та, ко-ји има-ју још са-мо об-лик пра-вих – о че-ки-ћи-ма у ко-је се уку-ца-ва ек-сер. Ће-клић је пред-ме-ту вра-тио до-сто-јан-ство, уз-ди-гао га из тру-ло-сти и про-ла-зно-сти по-лу-пред-ме-та да-на-шњи-це, про-из-ве-де-них да се рас-пад-ну, при-не-су као жр-тва пла-не-тар-ном љу-бри-шту. Те-о-фил Го-тје, идол фран-цу-ских есте-та, ле-по-ту је при-зна-вао са-мо из-ван сва-ке упо-тре-бљи-во-сти, као умет-ност ра-ди умет-но-сти, мак-си-ма-ли-стич-ки твр-де-ћи да чим се на-ђе у спре-зи с функ-ци-јом по-ста-је ру-жна. Са-да

тра-ди-ци-о-нал-ни умет-нич-ки об-ли-ци и по-е-зи-ја не-ста-ју, у га-ле-ри-ја-ма је све ма-ње умет-но-сти, па је мо-жда пре-о-ста-ла са-мо при-ме-ње-на умет-ност. За раз-ли-ку од без-број-них умет-ни-ка гра-фи-та и ком-пју-тер-ских ани-ма-то-ра, из-у-ча-ва-ју-ћи са-крал-ну ге-о-ме-три-ју, Ће-клић за-го-ва-ра са-мо-ди-сци-пли-ну, са-мо-о-дри-ца-ње, пост и при-чест, са-ме-ре-ност ду-ха и те-ла, те-ла и де-ла. Он је по све-му бли-жи ико-но-пи-сци-ма и ста-рим мај-сто-ри-ма но да-на-шњим ства-ра-о-ци-ма, уто-ли-ко вред-ни-ји јер до-ла-зи из не-ких дру-гих вре-ме-на, као да је за-лу-тао у два-де-сет пр-ви век.

Умет-ност књи-ге и све оно што до-ла-зи из ње-не ауре тре-ба да на-дах-не, по-не-се и да по-мог-не спас ду-ше. Ци-нич-ни ум ере ви-со-ких тех-но-ло-ги-ја на-ја-вљу-је про-паст за-нат-ства, књи-го-ве-зни-штво се у нај-бо-љем слу-ча-ју сво-ди на не-ку вр-сту ску-по-це-но-сти и лук-су-за осо-бе-них, рет-ких зна-ња, а књи-га у ста-ром по-ве-зу де-лу-је по-пут олд-тај-ме-ра, из-ван ре-ал-ног жи-во-та и без до-ди-ра са обич-ним чи-та-о-цем. Ће-клић је скром-но, али хра-бро по-ни-штио те естет-ске зах-те-ве вре-ме-на. Он по-ру-чу-је да је књи-га (а не-ма књи-ге без ње-ног фи-зич-ког об-ли-ка и из-гле-да, без те-ла, кор-пу-са) и да-ље ве-ли-ка тај-на, ко-ја пе-ча-ти, уз-ви-су-је и по-ди-же свет. Дав-но је на-пи-са-но да *на по-чет-ку бе-ше реч*, а хри-шћан-ски езо-те-рик Ема-ну-ел Све-ден-борг ка-же да ће *и на кра-ју ће би-ти реч*

.

Жи-вот-ни и ства-ра-лач-ки пут овог нео-бич-ног мај-сто-ра, ко-ји је у књи-го-ве-зни-штво унео част и при-чест, на-лик је жи-во-то-пи-су чу-ве-ног ен-гле-ског ти-по-гра-фа Коб-де-на Сан-дер-со-на. Овај књи-го-ве-зац из до-ба пре-ра-фа-е-ли-та и цве-та-ња бри-тан-ске кул-ту-ре, оста-вио је си-гур-ност адво-кат-ске кан-це-ла-ри-је да би са-знао све о ле-по-ти књи-ге. Ће-клић, ко-ји је ди-пло-ми-рао на Са-о-бра-ћај-ном фа-кул-те-ту, на реч-ном и по-мор-ском сме-ру, отво-рио је две-ри свог ду-ха веч-ном – књи-зи као из-ра-зу све-то-та-јин-ског и под-ви-жнич-ког. <

(Јануар-фебруар 2006)

